

KUSMA REFLEKSİ VE DENTAL RADYOGRAFİDEKİ ÖNEMİ*

Kemal KARAKURUMER * * Sedat Par*** Haluk ÖZTUNÇ*****
Tuncer ÖZEN****

ÖZET

Araştırmamızda 903 hastada % 12,7 oranında kusma refleksi tespit edildi. En fazla kusma refleksinin olduğu bölgelerin maksiller ve mandibuler molar bölgeler olduğu gözlemlendi. Kusma refleksi olan hastalarda bazı önlemlerin alınmasının etkili olduğu ve bu tür hastalara özel ilgi gösterilmesinin kusma refleksinin baskılanmasında önemli bir yer tuttuğu gözlemlendi.

Anahtar kelimeler : Dental radyografide kusma refleksi.

SUMMARY

GAG REFLEX AND ITS IMPORTANCE IN DENTAL RADIOGRAPHY

Gag reflexes occur in most patients as a natural reaction to tactile stimulation of the soft palate, base of the tongue, and parts of the pharynx. In some patients these reflexes are so predominant that dental procedures, such as impression making, dryfield maintenance, and placement of dental x - ray films intraorally, are made

(*) GATA Dişhek. Bil. Merkezi I. Bilimsel Kongresinde tebliğ edilmiştir. 12-16 Mayıs 1989, Ankara.

(**) GATA Dişhek. Bil. Merk. Oral Diag. ve Rad. B.D., Öğr. Üy., Yrd. Doç. Dr.

(***) GATA Dişhe. Bil. Merk. Oral Diag. ve Rad. B.D. Dr. Öğr.

(••*) GATA Dişhek. Bil. Merk. Oral Diag. ve Rad. B.D. Dr. Öğr.

(***«*) GATA Dişhek. Bil. Merk. Oral Diag. ve Rad. B.D, Dr.

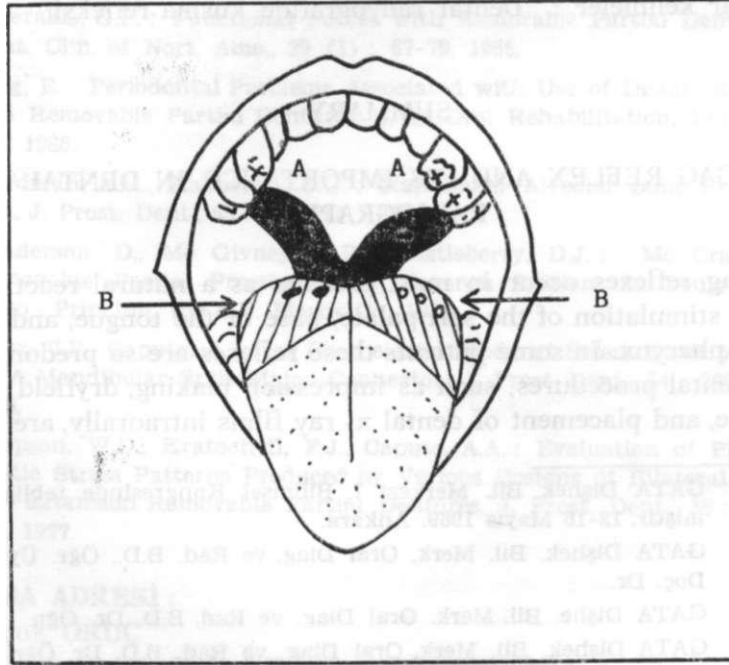
DENTAL RADYOGRAFİDE KUSMA REFLEKSİ

difficult. In extreme cases adequate examination and dental treatment of these patients may be impossible. The purpose of the present study was to analyze the frequency and severity of gag reflexes among dental patients and to investigate their association with the experience and skill of the operator.

Key words : Gag Reflex in Dental Radiography.

GİRİŞ

Kusma refleksi çoğu hastada orofarenks, diltabanı ve yumuşak damağın uyarılması sonucu doğal bir reaksiyon olarak meydana gelir. Bu refleks bazı hastalarda daha çok önem kazanır. Kusma refleksi, diş filmlerinin ağız içerisine yerleştirilmesinde ve protez için ölçü alınması sırasında ortaya çıkar. Bu nedenle bu tip hastalarda tanı ve tedavi planlanmasında güçlüklerle karşılaşmaktadır. Kusma refleksinin oluşmasında; boğaz, diltabanı, uvula ve posterior farengeal duvarın uyarılması rol oynar (Şekil -1). Medulla

Şekil 1 : A. Posterior Farengeal duvar. B. Dil kökü.

oblongatadaki refleks merkezine impulsları götüren sensitif sinirler; trigeminal, glossofarengeal ve vagustur. Psikolojik faktörlerin de kusma refleksinin oluşmasına katkısı olmaktadır. Hastanın ağız anatomisi, medikal sağlığı, sosyal alışkanlıkları ve hassasiyeti kusma refleksi üzerinde etkilidirler (5,6).

Araştırmamızın amacı, kusma refleksinin şiddeti ve sıklığının dental hastalarda araştırılması ve radyografi çekilmesi sırasında kusma refleksinin en sık hangi bölgelerde görüldüğünün belirlenmesidir.

GEREÇ VE YÖNTEM

GATA Dişhekimliği Bilimleri Merkezi Oral Diagnoz ve Radyoloji B.D.'na başvuran 903 hasta araştırma kapsamına alındı. Onbeş yaş altı ve dişsiz hastalar çalışmaya dahil edilmedi. Radyografiler, Siemens - Heliodont 50 KvP - 7 mA'lık röntgen cihazıyla açığortay tekniği kullanılarak ve anatomik bölge ayırt edilmeden röntgen teknisyenleri tarafından çekildi. Radyografi alımı sırasında kusma refleksi oluştuğunda, radyografilerin hangi bölgelere ait oldukları tespit edildi.

Kusma refleksi görülen hastalar üç gruba ayrıldı:

1. Grup : Hasta, operatör işbirliği sonucu önlem almaksızın radyografileri çekilebildi,
2. Grup : Çeşitli önlemler alınarak radyografileri alındı,
3. Grup : Alınan önlemlere rağmen intra - oral radyogram alınamadı.

BULGULAR

Toplam 903 hastanın 115'inde kusma refleksi görüldü ve bu hastaların değerlendirilmesi yapıldı (Tablo -1).

Kusma refleksi görülen hastaların radyogramlarının çekildiği bölgeye göre sınıflandırılması yapıldı (Tablo - 2).

TABLO 1 : Kusma refleksi görülme sıklığı.

Toplam hasta sayısı	: 903
Refleksli hasta sayısı	: 115 (% 12.7)
Önlem alınmadan radiogram çekilebilen hasta sayısı	: 109 (% 94.7)
Topikal anestezi uygulanan hasta sayısı	: 4 (% 3.5)
İntraoral radiogram çekilemeyen hasta sayısı	: 2 (% 1.8)

TABLO 2: Kusma refleksi görülen anatomik bölgeler.

	Anterior	Premolar	Molar	Toplam
Maksilla	12 (% 10.4)	10 (% 9)	51 (% 44.3)	73 (% 63.5)
Mandibula	1 (% 0.8)	1 (% 0.8)	40 (% 34.7)	42 (% 36.5)

TARTIŞMA

Periapikal radyografilerin dişhekimliğinde tanıda çok önemli bir yeri olduğu bilinen bir gerçektir. Bu nedenle alınan radyografiler hatasız olmalıdır. Kusma refleksi radiogramlarda istenmeyen durumları ortaya çıkarabilmektedir.

Sewerin (4), 478 hastadan alınan seri radyogramlarda yaptığı çalışmada, % 13 oranında kusma refleksi tespit etmiştir. Öğrencilerin çektiği radyogramlarda % 26 oranında, teknisyenlerin çektiği radyogramlarda ise % 9 oranında kusma refleksi görüldüğünü bildirmiştir. Bu sonuçlar bizim yaptığımız çalışmadaki bulgularla benzerlik göstermektedir. Biz 903 hastada % 12,7 oranında kusma

refleksi tespit ettik. Sewerin (4) kusma refleksinin en fazla maksiller molar ve mandibuler molar bölge olduğunu bildirmiştir. Bizde en fazla kusma refleksi görülen bölgeleri maksiller molar, mandibuler molar, maksiller anterior ve premolar, mandibuler anterior ve premolar bölgeler olarak tespit ettik. Kusma refleksi görülen hastalarda bazı önlemlerin alınması önerilmiştir. Bizde çalışmamızda bu tedbirlerin alınmasının kusma refleksi üzerinde etkili olduğunu gözledik. Kusma ;refleksinin azaltılması veya baskılanması için alınması tavsiye edilen önlemler (7) şunlardır:

- Operatör radyografi tekniklerini iyi bilmeli ve kendine güvenmelidir,
- Operatör yapacağı işlemleri izah etmeli ve hastanın güvenliğini kazanmalıdır,
- Film yerleştirilmesi çabuk yapılmalı, hasta irrite edilmemeli, film dile veya yumuşak damağa dokundurulmamalı, ekspoz işlemi mümkün olduğunca çabuk yapılmalıdır,
- Röntgen filmi yerleştirilmeden önce hastaya yutkunması söylenmelidir,
- Film çekmeye kusma refleksinin en az oluşabileceği anterior bölgeden başlanmalıdır,
- Hastaya ağzını soğuk su ile çalkalaması önerilir,
- Hastanın diline bir miktar tuz konulabilir,
- Hastadan nefesini kontrol etmesi istenir,
- Radyogram alınırken hastanın ilgisi başka tarafa çekilmelidir,
- Özellikle mandibuler molar bölgede film tutucular kullanılarak parmağın oluşturabileceği irritasyon engellenmelidir,
- Filmin soğuk su ile nemlendirilmiş olması refleksi azaltır,
- Yüzeysel anestezi uygulanabilir,
- Intraoral teknik yerine ekstraoral teknik tercih edilebilir.

DENTAL RADYOGRAFİDE KUSMA REFLEKSİ

KAYNAKLAR

- 1 — Conny, D.J., Tedesco, L.A. : The Gagging Problem in Prosthodontic Treatment. Part I., J. Prost. Dent., 49 : 601-606, 1983.
- 2 — Conny, D.J., Tedesco, L.A. : The Gagging Problem in Prosthodontic Treatment. Part II., J. Prost. Dent., 49 : 757-761, 1983.
- 3 — Ennis, M.L., Herry, M.H. : Dental Roentgenology. 5^h ed., Lea and Febiger, Philadelphia, 1959.
- 4 — Sewerin, I. : Gagging in Dental Radiography. Oral Surg., 58 : 725-728, 1984.
- 5 — Wright, S.M. : Medical History, Social Habits and Individual Experiences of Patients Who Gag With Dentures. J. Prost. Dent., 45 : 474-478, 1981.
- 6 — Wright, S.M. : The Radiologic Anatomy of Patients Who Gag With Dentures. J. Prost. Dent., 45 : 127-133, 1981.
- 7 — Wuehrmann, A.H., Manşon - Hing, L.R. : Dental Radiology, 4^h ed., The C.V. Mosby Co., St. Louis, 1977.

YAZIŞMA ADRESİ :

Dr. Kemal KARAKURUMER
GATA Dişhek. Bil. Merk.
Etlik - ANKARA